

**ΔΙΕΘΝΗΣ ΤΩΝ ΦΟΡΟΥΜ
ΣΧΟΛΗ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΩΝ ΦΟΡΟΥΜ ΤΟΥ ΛΑΚΑΝΙΚΟΥ ΠΕΔΙΟΥ**

**Κλινική Εκπαίδευση Λακανικού Πεδίου
2022-2023**

Albrecht Durer, *Wing of a Blue Roller*, 1512

Η κλινική της επιθυμίας

Αθήνα 2022

ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΟΥ ΛΑΚΑΝΙΚΟΥ ΠΕΔΙΟΥ

Η Κ.Ε.Λ.Π ιδρύθηκε στην Αθήνα το 2007 και συνδέεται με τη Διεθνή των Φόρουμ του Λακανικού Πεδίου και τη Σχολή της. Το 1998 δημιουργήθηκαν τα πρώτα Κλινικά Κολλέγια σε διάφορες χώρες στα πλαίσια της Διεθνούς των Φόρουμ. Με τη διδασκαλία τους στοχεύουν στη μετάδοση της ψυχαναλυτικής θεωρίας και πρακτικής, προσανατολισμένης από το έργο του Σίγκμουντ Φρόυντ, του ανθρώπου που ανακάλυψε το ασυνείδητο και έθεσε τις πρώτες θεωρητικές βάσεις της ψυχανάλυσης, και του Ζακ Λακάν, ο οποίος με την επιστροφή του στα κείμενα του Φρόυντ προχωρά σε νέες επεξεργασίες ως προς το ασυνείδητο, τη γλώσσα και την επιθυμία, τη δομή του υποκειμένου και τη σχέση του με το συμβολικό, το φαντασιακό και το πραγματικό.

Οι επιστημικές βάσεις των κλινικών εκπαιδεύσεων έχουν την απαρχή τους στην ίδρυση από τον Ζακ Λακάν του Κλινικού Τμήματος στο Paris VIII το 1976, με στόχο «να υποδείξει μία κατεύθυνση σε όσους αφιερώνονται στην ψυχαναλυτική κλινική», «πιέζοντας τον αναλυτή να δηλώσει τους λόγους του», να θέσει και να επεξεργαστεί τα ερωτήματά του. Οι συμμετέχοντες στην κλινική εκπαίδευση καλούνται και εκείνοι να επεξεργαστούν τα ερωτήματά τους και έχουν δυνατότητα να παράξουν εργασία η οποία θα ληφθεί υπόψη.

Απευθύνεται σε εκείνους που επιθυμούν να μελετήσουν και να εμβαθύνουν στη σχέση τους με την ψυχαναλυτική κλινική, με αναφορά μια ψυχαναλυτική θεωρία και πρακτική που λαμβάνει υπόψη της την κλινική του υποκειμένου.

Η κλινική εκπαίδευση περιλαμβάνει:

-παρουσιάσεις ασθενών

-σεμινάρια

-παρουσιάσεις περιστατικών από τους συμμετέχοντες

-μελέτη κειμένων του Φρόυντ και του Λακάν

-ημερίδες ψυχαναλυτικής κλινικής, με προσκεκλημένους διδάσκοντες των Κλινικών Κολλεγίων της Γαλλίας.

Ανά έτος, επιλέγεται μια θεματική σε αναφορά με το θέμα των Κλινικών Κολλεγίων της Γαλλίας. Για τη χρονιά 2022-2023, το θέμα είναι: **Η κλινική της επιθυμίας.**

ΗΜΕΡΙΔΕΣ

*

14-15 Οκτωβρίου 2022

Ημερίδα έναρξης

με την **Ντομινίκ Φίνγκερμαν**, ψυχαναλύτρια, ΑΜΣ, μέλος της Σχολής Ψυχανάλυσης των Φόρουμ του Λακανικού πεδίου, διδάσκουσα στο Κολλέγιο ψυχαναλυτικής κλινικής της Νοτιοανατολικής Γαλλίας και στο Σαο Πάολο.

**

21-22 Απριλίου 2023

με τον **Μπερνάρ Νομινέ**, ψυχαναλυτή, ΑΜΣ, μέλος της Σχολής Ψυχανάλυσης των Φόρουμ του Λακανικού πεδίου, διδάσκοντα στο Κολλέγιο ψυχαναλυτικής κλινικής της Νοτιοδυτικής Γαλλίας

***

17 Ιουνίου 2023

Ημερίδα λήξης

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΘΕΜΑΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

Η κλινική της επιθυμίας

«Η επιθυμία είναι η ίδια η ουσία του ανθρώπου¹» γράφει ο Μπαρούχ Σπινόζα στην *Ηθική* του. *Είναι*, αυτό το *είναι* εκφράζει ταυτοσημία, δηλαδή ο άνθρωπος ταυτόσημος με την επιθυμία του. Και λίγο πιο κάτω, δεύτερη ταυτοσημία: «ανάμεσα στην ανθρώπινη όρεξη και την επιθυμία δεν αναγνωρίζω αληθινά καμία διαφορά», δηλαδή επιθυμία και ανθρώπινη όρεξη είναι το ίδιο πράγμα.

Όπως βλέπουμε, η επιθυμία αποτελεί πυρηνικό ζήτημα για τον άνθρωπο και την ύπαρξή του. Η φιλοσοφία, η λογοτεχνία, οι άλλες τέχνες, η ανθρώπινη σκέψη, εν γένει, δεν μπορεί παρά να τρέχει, εδώ και αιώνες, πίσω απ' το ερώτημα «Τι είναι η επιθυμία για τον άνθρωπο;».

Επι-θυμία, επί του θυμικού, του θυμού, και στην αρχαία ελληνική, θυμός σημαίνει ψυχή, πνοή, ανάσα, ζωή, πνεύμα, με προέλευση απ' το ρήμα θύω/θύνω, σπεύδω εμπρός, λέγεται για τον ορμητικό άνεμο², έχει κοινή ρίζα με τη θύελλα, κι αναπαριστά το κέντρο του συναισθήματος στην καρδιά της ύπαρξης. Φανταζόμαστε λοιπόν ότι υπάρχει κάτι στο κέντρο του ανθρώπου που τον σπρώχνει, τον κάνει να φεύγει ορμητικά προς τα μπρος, μπρος προς την κατάκτηση νέων οριζόντων...

«Απόλυτη συνθήκη³» ορίζει ο Λακάν την επιθυμία, και βεβαίως, δεν θα μπορούσε η ψυχανάλυση να μην έχει ασχοληθεί επισταμένως με το θέμα, ήδη από τη γέννησή της. Ο Φρόντ, στις αρχές του 20ου αιώνα, με το εμβληματικό του έργο *Η ερμηνεία των ονείρων*⁴, βάλθηκε να αναζητά συστηματικά με επιμονή και μεθοδικότητα τις κρυμμένες επιθυμίες των ασθενών του πίσω από τα συμπτώματά τους. Έχτισε το θεωρητικό του οικοδόμημα πάνω στην ιδέα της ασυνείδητης επιθυμίας που λανθάνει της γνώσης του ανθρώπου, που παραγνωρίζεται —κι ας ακούσουμε, εδώ, την αμφισημία— από τον ίδιο, αλλά, ωστόσο, είναι εκείνη που τον καθοδηγεί στη ζήση του και προσανατολίζει την ύπαρξή του. Επινόησε λοιπόν την τεχνική του ελεύθερου συνειρμού για να μπορέσει να τη φέρει στο φως μέσα από τις διαστρεβλώσεις και τις παραμορφώσεις της, αποκωδικοποιώντας την μέσα στα όνειρα, τα συμπτώματα, τις παραδρομές, τη λήθη, τις παραπραξίες και ό,τι ονομάζουμε, γενικά, μορφώματα του ασυνείδητου. Γιατί πώς αλλιώς θα μπορούσαμε να θεωρήσουμε ότι ο Φρόντ θεμελίωσε την ψυχανάλυση και το ασυνείδητο, αν όχι μέσα απ' αυτή την κοπιώδη αναζήτηση της ασυνείδητης επιθυμίας στους ασθενείς του;

¹ Μπαρούχ Σπινόζα, *Ηθική*, εκδ. Εκκρεμές, Αθήνα, 2009, σελ. 317.

² H.G. Liddell & R. Scott, *Επιτομή του Μεγάλου Λεξικού της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας*, (Κωνσταντινίδη), εκδ. Πελεκάνος, Αθήνα, 1904.

³ Ζακ Λακάν, «La direction de la cure et les principes de son pouvoir», *Écrits*, εκδ. Seuil, Παρίσι, 1966, σελ. 629.

⁴ Σίγκμουντ Φρόντ, *Η ερμηνεία των ονείρων*, εκδ. Επίκουρος, Αθήνα, 2013.

Ο Λακάν παίρνει την φροϋδική επιθυμία και αναδεικνύει τη θεμελιώδη λειτουργία της στο υποκείμενο και την ψυχαναλυτική κλινική. Κατασκευάζει το γράφημα της επιθυμίας και επεξεργάζεται τη διαλεκτική της περνώντας από το αίτημα και την ανάγκη, δηλαδή μελετώντας το ζήτημα του πώς εισάγεται το υποκείμενο στην επιθυμία του και ποιά σχέση διατηρεί μαζί της, ως μια επιθυμία που το διχάζει, αλλά και ταυτόχρονα, το εξανθρωπίζει. Έκτοτε, η επιθυμία του, που θα είναι το υπόλοιπο που προκύπτει από την αφαίρεση της ανάγκης από το αίτημά του, θα του είναι πάντοτε ανοίκεια, αγχογόνα και αινιγματική: από τη μια, θα είναι η επιθυμία του (μεγάλου) Άλλου που κυκλοφορεί στα σημαίνοντα, κι απ' την άλλη, θα είναι η «δύναμη της καθαρής απώλειας¹», δηλαδή μια δύναμη και μια δυναμική που θα στηρίζεται στην έλλειψη.

Η επιθυμία είναι έλλειψη, ή αλλιώς, η επιθυμία είναι αίτιο, κι ο τόπος της είναι το μικρό αντικείμενο α, η επινοήση αυτή του Λακάν, επακόλουθη εκείνης του χαμένου αντικειμένου του Φρόντ. Εκείνο που στηρίζει την επιθυμία είναι αυτό που λείπει. Κι αν η θεμελιώδης φαντασίωση είναι εκείνη που στηρίζει την επιθυμία, είναι διότι έρχεται να καταλάβει αυτή την άδεια θέση. Οι περιπτώσεις της κλινικής μας μάς παρουσιάζουν ανάγλυφα τον τρόπο με τον οποίο η φαντασίωση έρχεται να καταλάβει αυτή τη θέση: η ανικανοποίητη επιθυμία του υστερικού, η αδύνατη επιθυμία του ιδεοληπτικού, οι περιπέτειες της επιθυμίας του ψυχωτικού ή του διαστροφικού υποκειμένου.

Μπορούμε λοιπόν να πούμε ότι η επιθυμία βρίσκει το πρότυπό της στον έρωτα του Συμποσίου, όπου η Διοτίμα μιλά και λέει ότι ο έρωτας είναι πάντα πένης κι έχει παντοτινή σύντροφο την ένδεια. Είναι το φτερωτό εκείνο άλογο της ψυχής που ορμάει μπροστά, πάνω στο αγαπημένο αντικείμενο κι ο ηνίοχος δεν μπορεί να το συγκρατήσει...! Και με πειρακτική διάθεση, ρωτάει τον Σωκράτη μήπως μέσα στην αφέλειά του νόμιζε ότι έρωτας είναι το αντικείμενο του έρωτα και όχι το υποκείμενο!² Διότι στον έρωτα, και εξ' αυτού και στην επιθυμία, δεν είναι το αντικείμενο εκείνο που τελικά λογαριάζεται, καθώς αυτό γλιστρά μετωπικά απ' το ένα στο άλλο — τώρα αυτό, αύριο το άλλο...—, αλλά το αίτιο της επιθυμίας, αυτό που ζωντανεύει, που κινητοποιεί, που εμψυχώνει. Αυτό σημαίνει ότι η επιθυμία στοχεύει το ίδιο το είναι του ανθρώπου, *το είναι του ομιλ-όντος που είναι πάντα αλλού*³.

Η επιθυμία στην ψυχανάλυση είναι μια ριζοσπαστική και ανατρεπτική έννοια, αφορά το μύχιο, το ιδιαίτερο του καθενός. Αυτό είναι η απόδειξη ότι η ψυχανάλυση είναι η κλινική του ιδιαίτερου και δεν έχει σε τίποτα να κάνει με ψυχοθεραπευτικές και επανορθωτικές τεχνικές που κατακλύζουν την εποχή μας, σ' έναν αιώνα όπου είναι αλήθεια ότι με την *ανακάλυψη τεχνασμάτων προσπαθούμε να κάνουμε τη ζωή μας*

¹ Ζακ Λακάν, «La signification du phallus», *Écrits*, εκδ. Seuil, Παρίσι, 1966, σελ. 691.

² Πλάτωνας, *Συμπόσιο (ή περί έρωτος)*, εκδ. Κάκτος, Αθήνα, 2005, σελ. 115.

³ Ζακ Λακάν, *Σεμινάριο εικοστό, Ακόμη*, εκδ. Ψυχογιός, Αθήνα, 2013, μάθημα της 26^{ης} Ιουνίου 1973.

άνετη, με απλές λύσεις και τα προβλήματα λυμένα¹. Όμως, με την επιθυμία δεν μπορεί ποτέ ο δρόμος να είναι εύκολος, δεν κατακτάμε ποτέ ηρεμία και γαλήνη μαζί της, διότι «η γαλήνη είναι η αληθινή ανταμοιβή της αλήθειας που κατακτήσαμε»². Όμως, αλήθεια και επιθυμία είναι πάντα ριζικά απρόσιτες στον άνθρωπο, διότι το παράδοξό τους είναι ο ακατάλυτος και ολισθηρός χαρακτήρας τους.

Μ' αυτό το παράδοξο έχει ο καθένας να τα βγάλει πέρα στη ζωή του. Η ψυχανάλυση δεν καταλήγει σε καμιά αλήθεια και σε καμιά επιθυμία της τάξης του *Εύρηκα!*, κι αυτό αποτελεί, ίσως, την ηθική της στάση, δεν υπόσχεται στο υποκείμενο ότι κάποια στιγμή θα βρει αυτό που επιθυμεί και θα το διεκδικήσει για να το αποκτήσει. Η ψυχανάλυση, ως ένας τόπος συνάντησης δυο επιθυμιών, εκείνης του αναλύοντος κι εκείνης του αναλυτή, επιχειρεί να αλλάξει την ίδια τη σχέση μας με την αλήθεια και την επιθυμία, και τελικά, πέρα από ελπίδες και υποσχέσεις, να μας οδηγήσει να αναλάβουμε την ευθύνη μας ώστε να μπορέσουμε να μην υποχωρήσουμε μπροστά στην επιθυμία μας³.

Ιωάννα Βισβίκη
Σεπτέμβριος 2022

---

¹ Σίγκμουντ Φρόντ, *Νέα σειρά των παραδόσεων για την εισαγωγή στην ψυχανάλυση*, εκδ. Επίκουρος, Αθήνα, 1977, σελ. 139.

² Μαρκ Στρως, «Ouverture», *Les paradoxes du désir*, Revue de psychanalyse du Champ Lacanien, n°16, Παρίσι, 2015, σελ. 12.

³ Ζακ Λακάν, *Le Séminaire, Livre VII, L'éthique de la psychanalyse*, εκδ. Seuil, Παρίσι, 1986, μάθημα της 6^{ης} Ιουλίου 1960.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ 2022-2023

Η κλινική της επιθυμίας και του αιτήματος

από την ΙΩΑΝΝΑ ΒΙΣΒΙΚΗ

Η μελέτη της φετινής χρονιάς θα βασιστεί στο σεμινάριο V του Ζακ Λακάν *Τα μορφώματα του ασυνειδήτου*, και ιδιαιτέρως, στα κεφάλαια της ενότητας «Διαλεκτική της επιθυμίας και του αιτήματος στην κλινική και στη θεραπεία των νευρώσεων».

Πρόκειται για το σεμινάριο του 1957-1958, σχεδόν σύγχρονο της *Κατεύθυνσης της θεραπείας*, και το οποίο ακολουθείται απ' το σεμινάριο *Η επιθυμία και η ερμηνεία της*, βασικά κείμενα αναφοράς στην μελέτη μας φέτος.

Στόχος είναι να επιχειρήσουμε να αναδείξουμε και να επεξεργαστούμε θεμελιώδη ζητήματα της ψυχαναλυτικής κλινικής, όπως: Τι είναι η επιθυμία, η οποία έρχεται στο φως μέσα από τα συμπτώματα, τις παραπραξίες, τις παραδρομές, τα όνειρα, και εν γένει, μέσα από τις παραμορφώσεις και τις διαστρεβλώσεις της; Τι είδους συνθήκη αποτελεί για το υποκείμενο; Ποιά η λειτουργία της και ποιες οι επιπτώσεις της; Επίσης, πώς ορίζεται, τι θέση και ποιες επιπτώσεις έχει μέσα στην ίδια την αναλυτική διάταξη σε σχέση με τους σκοπούς της; Η μελέτη του Λακάν πάνω στις περίφημες κλινικές περιπτώσεις του Φρόιντ θα μας φωτίσει αυτή τη διαδρομή.

Τετάρτη 20.45-22.15

Ημερομηνίες: 16 Νοεμβρίου, 14 Δεκεμβρίου, 18 Ιανουαρίου, 15 Φεβρουαρίου, 15 Μαρτίου, 10 Μαΐου, 14 Ιουνίου.

« Ανατροπή » και « διαλεκτική »

από την ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΝΙΚΟΛΑΙΔΟΥ

Στον λόγο του Φρόιντ, συναντάμε για πρώτη φορά την σύνδεση της επιθυμίας με την κλινική. Στην Ερμηνεία των Ονείρων, η ευχή Wunsch, είναι η εκπλήρωση μιας ασυνείδητης επιθυμίας «άφθαρτης» που έρχεται από το παρελθόν, μια παιδική επιθυμία που αγνοείται. Η επιθυμία είναι πιασμένη μέσα στα διάκενα των σημαινόντων της σημαίνουσας αλυσίδας. Τρέχει όπως μια νυφίτσα που πάει πέρα – δώθε, εξαφανίζεται και εμφανίζεται. Επιθυμία ποιού; Και κυρίως ποιός έλλειψης;[1] Μέσα από τις διαδρομές της αφήνει τα ίχνη της που εκδηλώνονται στον ρου των σημαινόντων του ομιλείν του ασυνειδήτου. Στο κείμενο του ο Ζακ Λακάν του 1960, Ανατροπή του υποκειμένου και διαλεκτική της επιθυμίας στο φροϋδικό ασυνείδητο[2], διανοίγει, εκείνη την εποχή, τις επεξεργασίες που απαιτούνται ώστε να ξεκολλήσει το

φαντασιακό από το συμβολικό στην τότε αντίληψη των ψυχαναλυτών της κατεύθυνσης της θεραπείας και να ανοίξει το ερώτημα της σχέσης του υποκειμένου με το πραγματικό. Ανατροπή του υποκειμένου μέσα από την δομή της πράξης της ψυχανάλυσης, οδηγώντας σε μια θέση διερώτησης το ασυνείδητο ως προς το πραγματικό.

Θα σταθούμε σ' αυτό που καθορίζει την ίδια την προϋπόθεση της επιθυμίας η οποία προπλάθεται στο περιθώριο που παράγεται από το την απόσχιση του αιτήματος από την ανάγκη, [3] αφήνοντας το αποτύπωμά της πάνω στο ίδιο το πραγματικό του σώματος μέσω των διεγέρσεων της ενόρμησης και των αντικειμένων της. Επεξεργασίες που θα μας ωθήσουν να προχωρήσουμε βαθύτερα στην ανάλυση της δομής της φαντασίωσης, τους συσχετισμούς ανάμεσα στην επιθυμία και το αντικείμενο της ενόρμησης.

Η επιθυμία έρχεται να απαγορεύσει την αδημονία της απόλαυσης, λειτουργεί ως νόμος. Σταματά κάτι από το απροϋπόθετο του αιτήματος της αγάπης που απευθύνεται στον Άλλο. Φέρει μια ανατροπή και μια αποδέσμευση από την αλλοτρίωση του Άλλου.

Στην έρευνα αυτή η επανεξέταση του μύθου του Οιδίποδα είναι αναγκαία για να τοποθετηθεί σε άλλη βάση το ζήτημα του πατέρα και του συμπλέγματος του ευνουχισμού.

[1] J. Lacan, Les Ecrits techniques de Freud, éd. Seuil 1953 – 1954, p.56.

[2] Subversion du sujet et dialectique du désir dans l'inconscient freudien, Ecrits, Ed. Seuil p.793.

[3] Ibid. p. 814.

Τετάρτη 20.45-22.15

Ημερομηνίες: 09 Νοεμβρίου, 07 Δεκεμβρίου, 01 Φεβρουαρίου, 08 Μαρτίου, 05 Απριλίου, 03 Μαΐου, 07 Ιουνίου.

Λειτουργία του αντικειμένου α, έλλειψη και διαλεκτική της επιθυμίας από τον ΝΙΚΟΛΑ ΖΟΡΜΠΑ

Το 1962, στο σεμινάριο το Άγχος, ο Λακάν κατασκευάζει την τοπολογία του ασύλληπτου αντικειμένου στον καθρέφτη, του αντικειμένου α. Για τον Λακάν, η αγχώδης απώλεια είναι μάλλον το μόνο που χάνει το υποκείμενο εξαιτίας των αιτημάτων του Άλλου. Η προϋπόθεση του άγχους είναι, σύμφωνα με αυτόν, η έλλειψη της έλλειψης. Και η έλλειψη είναι η προϋπόθεση της επιθυμίας. Ο Λακάν από την δική του σκοπιά διατυπώνει ότι το άγχος δεν είναι χωρίς αντικείμενο. Το άγχος δεν είναι

χωρίς αντικείμενο στο μέτρο που το υποκείμενο διατηρεί μια σχέση με το αντικείμενο. Αυτό είναι το σημείο στο οποίο οδηγηθήκαν οι αναπτύξεις μας μέσα από τις αναγνώσεις των προηγούμενων χρόνων. Η επιθυμία έρχεται να αναδυθεί ως διχασμός, ως η διαφορά ανάμεσα στην ανάγκη και το αίτημα. Εμφανίζεται συχνά ως μία στιγμή ασυνέχειας. Ασυνέχειας, ως εκδήλωσης του ασυνειδήτου και ανάδυσης μίας τάσης που ζητά να πραγματοποιηθεί. Η επιθυμία αναδύεται λοιπόν μέσα από μία έλλειψη η οποία αποτελεί την προϋπόθεσή της και την ενεργοποιεί ταυτόχρονα. Στην συνέχεια των επεξεργασιών μας για αυτήν τη χρονιά, κυρίως μέσα από την ανάγνωση του ενδέκατου σεμιναρίου, και ακολουθώντας τις αναπτύξεις του Λακάν θα προσπαθήσουμε να μελετήσουμε πώς διαμορφώνεται η πρόταση ότι το αντικείμενο της επιθυμίας είναι ή μία φαντασίωση (που στην πραγματικότητα υποστηρίζει την επιθυμία) ή ένα δόλωμα. Πρόκειται για μία τοποθέτηση που προϋποθέτει ότι το αντικείμενο α αποτελεί το αντικείμενο της φαντασίωσης και όχι το αντικείμενο της επιθυμίας, βρίσκεται πίσω από την επιθυμία και είναι το αίτιό της. Στην οδό του αιτήματος το αντικείμενο α συνιστά τη ράγα που θα μας οδηγήσει στην μελέτη της σχέσης της επιθυμίας με το αντικείμενο αίτιο της επιθυμίας και τη φαντασίωση. Άλλωστε, το ίδιο το υποκείμενο ορίζεται από την φαντασίωση. Αναζητούμε λοιπόν μία συνέχεια μεταξύ της επιθυμίας και της υποκειμενικής μοναδικότητας. Και η επιθυμία προσανατολίζεται από ένα πραγματικό. Όμως για ποιο πραγματικό πρόκειται ;

Παρασκευή 20.45-22.15

Ημερομηνίες: 11 Νοεμβρίου, 09 Δεκεμβρίου, 13 Ιανουαρίου, 10 Φεβρουαρίου, 10 Μαρτίου, 28 Απριλίου, 26 Μαΐου, 02 Ιουνίου.

Μελέτη του κειμένου «Φόρος τιμής στη Μαργκερίτ Ντιράς, αναφορικά με το Ravisement de Lol V Stein»¹

από την ΜΑΡΙΑ ΚΟΥΚΟΥΜΑΚΗ

Το 1965 ο Λακάν γράφει ένα κείμενο, φόρο τιμής στη συγγραφέα Μαργκερίτ Ντιράς, επικεντρώνοντας την προσοχή του στο έργο της *Ravisement de Lol V Stein*².

Ο Λακάν γοητεύεται από τη συγγραφέα και τον μυθιστορηματικό χαρακτήρα της Lol V Stein. Υπάρχει ένα σημαντικό κοινό σημείο ανάμεσα στον Λακάν και την Ντιράς το οποίο εντοπίζεται στην αντιμετώπιση του ανείπωτου: περιχαράσσοντας το με τη γραφή, προσπαθώντας να εγγραφεί κάτι από τη συνάντηση με αυτό το άρρητο.

---

¹ J. Lacan, « Hommage fait à Marguerite Duras du Ravisement de Lol V Stein », in *Autres Ecrits*, Paris, Seuil 200 1, pp.191-197.

² Μ. Ντιράς, Το μακρύ ταξίδι στη μοναξιά της Λόλα Στάιν, εκδ. Εξάντας, Αθήνα, 1987/ Duras M., *Le Ravisement de Lol V. Stein*.

Φέτος, η ανάγνωση αυτού του ολιγοσέλιδου λακανικού κειμένου θα αποτελέσει την πυξίδα για την επεξεργασία της έννοιας της επιθυμίας σε σχέση με το γυναικείο, στη διασύνδεσή της με τη φαντασίωση, με το ενορμητικό αντικείμενο, με τον έρωτα, τη μετουσίωση, τη γραφή, την τρέλα.

Σάββατο 11.15-12.45

Ημερομηνίες: 21 Ιανουαρίου, 04 Φεβρουαρίου, 04 Μαρτίου, 01 Απριλίου, 06 Μαΐου.

Επιθυμία και απόλαυση

από τους ΟΡΣΑ ΚΑΜΠΕΡΟΥ και ΠΑΝΟ ΣΕΡΕΤΗ

Συχνά, η αναφορά και μόνο της λέξης «επιθυμία» οδηγεί σε μία μορφή εξιδανίκευσης, εξωραϊσμού της ανθρώπινης συνθήκης. Είναι άραγε η επιθυμία το ιερό και το όσιο της ψυχαναλυτικής εμπειρίας; Είναι σίγουρα στο κέντρο της: επιθυμία του αναλυόμενου - επιθυμία του αναλυτή είναι το δίπολο που διατάσσει ό,τι ακριβώς εκτυλίσσεται στο ντιβάνι. Είναι όμως δύσκολο να έχουμε πρόσβαση στο τι πραγματικά εστί η επιθυμία αν σταθούμε σε μία εξιδανίκευσή της ως εάν να έπρεπε η αναλυτική εμπειρία να εξάγει το καθαρό χρυσάφι της επιθυμίας από τις βρώμικες προσμείξεις των αναστολών και των συμπτωμάτων.

Ο Λακάν αφιέρωσε ένα σεμινάριο στο ζήτημα της Ηθικής της ψυχανάλυσης εν μέρει για να αποσαφηνίσει αυτό το σημείο. Εξάγει από την «Δυσφορία μέσα στον πολιτισμό» του Φρόντ μια διατύπωση: η απόλαυση είναι ένα κακό! Φαίνεται πως ήταν αναγκαίο τη δεδομένη στιγμή να προστρέξει στην Αντιγόνη ή στον Μαρκήσιο Ντε Σαντ για να καταστήσει κατανοητό ότι η απόλαυση μας φέρνει αντιμέτωπους με την παραβίαση ενός ορίου. Τι είναι ο πλησίον για τον Σαντ και τι είναι η επιθυμία της Αντιγόνης; Οριακά παραδείγματα που φέρνουν όμως την συζήτηση στις ράγες της κλινικής. Η επιθυμία δεν είναι μόνο αυτό που λαμπυρίζει μπροστά μας στη θέση της έλλειψης. Η αποτυχία, η θεμελιώδης «παρεξήγηση» που βρίσκεται στην καρδιά κάθε ερωτικής συνάντησης είναι η κωμική πλευρά της επιθυμίας. Όμως, δομικά και όχι μόνο ιστορικά, η επιθυμία μας είναι αλυσόδετη με την επιθυμία του Άλλου. Είναι η τραγική της πλευρά που οι αρχαίοι ανέδειξαν ως χρησμό, μοίρα ή «Άτη».

Σάββατο 13.00-14.30

Ημερομηνίες: 12 Νοεμβρίου, 17 Δεκεμβρίου, 21 και 28 Ιανουαρίου, 04 Φεβρουαρίου, 04 και 11 Μαρτίου, 01 και 29 Απριλίου, 06 και 20 Μαΐου.

Εργαστήριο κλινικής μελέτης: Τεχνική της ανάλυσης και κλινική του υποκειμένου.

Στόχος του εργαστηρίου είναι να προσφέρει στους συμμετέχοντες έναν τόπο όπου θα μπορούν να εκθέτουν την πρακτική τους και τα ερωτήματά τους γύρω από αυτήν, να συνδέσει την θεωρία με την αναλυτική πρακτική και να λειτουργήσει ως πεδίο ενός από κοινού αναστοχασμού των κλινικών περιπτώσεων.

Μπορούν να συμμετέχουν οι εκπαιδευόμενοι και τα μέλη του ΦΨΛΠΑ. Το εργαστήριο οργανώνεται από τους διδάσκοντες της ΚΕΛΠ.

Σάββατο 11.15-12.45

Ημερομηνίες: 12 Νοεμβρίου, 17 Δεκεμβρίου, 28 Ιανουαρίου, 11 Μαρτίου, 29 Απριλίου, 20 Μαΐου.

Τόπος διεξαγωγής:

Αλέξη Παυλή 29, Αμπελόκηποι - Μετρό Πανόρμου

---

*Θα υπάρχει και δυνατότητα παρακολούθησης των σεμιναρίων μέσω της διαδικτυακής πλατφόρμας ZOOM για όσους δεν μπορούν να παρευρεθούν στην αίθουσα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

SIGMUND FREUD

- Η ερμηνεία των ονείρων, Επίκουρος, Αθήνα, 2013.
- Πέραν από την αρχή της ευχαρίστησης, Πλέθρον, Αθήνα, 2014.
- Νέα σειρά των παραδόσεων για την εισαγωγή στην ψυχανάλυση, Επίκουρος, Αθήνα, 1977, σελ. 139.
- Η δυσφορία μέσα στον πολιτισμό, Πλέθρον, Αθήνα, 2013.
- Ψυχοπαθολογία της καθημερινής ζωής, Πλέθρον, Αθήνα, 2016.
- Μελέτες για την υστερία, Επίκουρος, Αθήνα, 2002.
- «La sexualité dans l'étiologie des névroses», Résultats, Idées, Problèmes I, PUF, Παρίσι, 1984.
- Εισαγωγή στον ναρκισσισμό (1914) στο Ναρκισσισμός, μαζοχισμός, φετιχισμός, Νίκας, Αθήνα, 2012.
- Ενορμήσεις και πεπρωμένο ενορμήσεων (1915) στο Δοκίμια Μεταψυχολογίας, Πλέθρον, Αθήνα, 2020.

JACQUES LACAN

ECRITS, Seuil, Παρίσι, 1966:

- Λειτουργία και πεδίο της ομιλίας και της γλώσσας στην ψυχανάλυση, Εκκρεμές, Αθήνα, 2005.
- «La direction de la cure et les principes de son pouvoir».
- «Variantes de la cure type».
- «La signification du phallus».
- «Subversion du sujet et dialectique du désir».

AUTRES ECRITS, Seuil, Παρίσι, 2001:

- «La psychanalyse vraie, et la fausse»
- «Note sur l'enfant»
- «Hommage fait à Marguerite Duras, du ravissement de Lol V. Stein»
- «Proposition du 9 octobre 1967 sur le psychanalyste de l'École»

LE SEMINAIRE:

- Livre I, Les écrits techniques de Freud (1953-1954), Seuil, Παρίσι, 1975.
- Livre IV, La relation d'objet (1956-1957), Seuil, Παρίσι, 1994. Στα ελληνικά, Η σχέση αντικειμένου, Ψυχογιός, Αθήνα, 2021.
- Livre V, Les formations de l'inconscient (1957-1958), Seuil, Παρίσι, 1998.
- Livre VI, Le désir et son interprétation (1958-1959), Seuil, Παρίσι, 2013.
- Livre VII, L'Éthique de la psychanalyse (1959-1960), Seuil, Παρίσι, 1986.

-Livre VIII, Le transfert (1960-1961), Seuil, Παρίσι, 1991. Στα ελληνικά, Η μεταβίβαση, Εκκρεμές, Αθήνα, 2020.

- Livre X, L'Angoisse (1962-1963), Seuil, Παρίσι, 2004.

-Livre XI, Les quatre concepts fondamentaux de la psychanalyse (1964), Seuil, Παρίσι, 1973. Στα ελληνικά, Σεμινάριο XI, Οι τέσσερις θεμελιώδεις έννοιες της ψυχανάλυσης, Ράππας, Αθήνα, 1973.

- Livre XII, Problèmes cruciaux pour la psychanalyse (1964-1965), ανέκδοτο, βλ. valas.fr.

- Livre XIII, L'objet de la psychanalyse (1965-1966), ανέκδοτο, βλ. valas.fr.

- Livre XV, L'acte psychanalytique (1967-1968), ανέκδοτο, βλ. valas.fr.

- Livre XVII, L'envers de la psychanalyse (1969-1970), Seuil, Παρίσι, 1991. Στα ελληνικά, Το αντίστροφο της ψυχανάλυσης, Ψυχογιός, Αθήνα 2014.

- Livre XX, Encore (1972-1973), Seuil, Παρίσι, 1975. Στα ελληνικά, Σεμινάριο XX, Ακόμη, Ψυχογιός, Αθήνα, 2011.

ΑΛΛΑ ΚΕΙΜΕΝΑ:

- « Conférence à Genève sur le symptôme », Le bloc-notes de la psychanalyse, no 5, 1985. Στα ελληνικά, περιοδικό Ψυχανάλυση, ν.8.
- Τα ονόματα του πατρός (1964), Ψυχογιός, Αθήνα, 2009.
- Η διδασκαλία μου (1967), Εκκρεμές, Αθήνα, 2013.
- Η οικογένεια / Τα οικογενειακά συμπλέγματα στην διαμόρφωση του ατόμου (1938), Καστανιώτης, Αθήνα, 1990.

Άλλες αναφορές:

H.G. LIDDELL & R. SCOTT, Επιτομή του Μεγάλου Λεξικού της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας, (Κωνσταντινίδη), Πελεκάνος, Αθήνα, 1904.

PATRIZI Francesco, Du Baiser, coll. Les Corps éloquent, éd. Les Belles Lettres, Paris, 2002

STRAUSS Marc, «Ouverture», Les paradoxes du désir, Revue de psychanalyse du Champ Lacanien, no16, Παρίσι, 2015, σελ. 12.

Les paradoxes du désir, Revue de psychanalyse du Champ Lacanien, no16, Παρίσι, 2015.

ΝΤΥΡΑΣ Μ., Το μακρύ ταξίδι στη μοναξιά της Λόλα Στάν, Εξάντας, Αθήνα, 1987.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ Συμπόσιον, κείμενο, μετάφραση και ερμηνεία από Ι. Συκουτρή, Κάκτος, Αθήνα, 2005.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ Φαίδρος, Ζήτρος, Αθήνα, 2006.

ΣΠΙΝΟΖΑ Μπαρούχ, Ηθική, Εκκρεμές, Αθήνα, 2009, σελ. 317.

Προϋποθέσεις εγγραφής

Στην ΚΕΛΠ έχουν τη δυνατότητα να εγγραφούν όσοι έχουν μια κλινική πρακτική, όπως ψυχίατροι, ψυχοθεραπευτές, ψυχολόγοι, ψυχαναλυτές, επαγγελματίες ψυχικής υγείας, αλλά και όσοι έχουν γενικότερα την επιθυμία να γνωρίσουν και να εμβαθύνουν πάνω στην ψυχαναλυτική εμπειρία και τον ψυχαναλυτικό λόγο.

Στόχος του 4ετους κύκλου σπουδών της Κ.Ε.Λ.Π

Στόχος του κύκλου σπουδών είναι να επιτρέψει σε κάθε συμμετέχοντα, στο πέρας του κύκλου σπουδών του, να έχει μια εξοικείωση με τις βασικές έννοιες της ψυχαναλυτικής πρακτικής καθώς και με τις αρχές που διέπουν την επεξεργασία της ιδιαιτερότητας κάθε κλινικής περίπτωσης.

Κάθε εκπαιδευόμενος έχει τη δυνατότητα να συμμετέχει με κάποια εργασία ή παρουσίαση και κυρίως, στο τέλος της 4ετους παρακολούθησης, να πραγματοποιήσει μια εργασία με την εποπτεία ενός διδάσκοντος.

Βεβαίωση σπουδών

Βεβαίωση σπουδών δίδεται στους συμμετέχοντες που έχουν μία συνεπή παρουσία στις δραστηριότητες της ΚΕΛΠ και οι οποίοι θα δώσουν μια εργασία πάνω σε μια κλινική μελέτη στο τέλος του κύκλου σπουδών.

Οι διδάσκοντες

Βισβίκη Ιωάννα

κλινικός ψυχολόγος, ψυχαναλύτρια, Μέλος της Σχολής Ψυχανάλυσης των Φόρουμ του Λακανικού Πεδίου
τηλ. 6973623518, email: joanna.visviki@gmail.com

Ζορμπάς Νικόλας

ψυχαναλυτής, Μέλος της Σχολής Ψυχανάλυσης των Φόρουμ του Λακανικού Πεδίου
τηλ.6987338009, email: nikolas.zorbas@gmail.com

Καμπέρου Όρσα

κλινικός ψυχολόγος, ψυχαναλύτρια, Μέλος της Σχολής Ψυχανάλυσης των Φόρουμ του Λακανικού Πεδίου
τηλ. 6973381342, email: orsa.kamperou@gmail.com

Κουκουμάκη Μαρία

κλινικός ψυχολόγος, ψυχαναλύτρια, ΑΜΣ της Σχολής Ψυχανάλυσης των Φόρουμ του Λακανικού Πεδίου
τηλ. 6975875301, email: koukoumaki@hotmail.com

Νικολαΐδου Μαργαρίτα

κλινικός ψυχολόγος, ψυχαναλύτρια, ΑΜΣ της Σχολής Ψυχανάλυσης των Φόρουμ του Λακανικού Πεδίου
τηλ. 6946124258, email: mnicolai@otenet.gr

Σερέτης Πάνος

κλινικός ψυχολόγος, ψυχαναλυτής, Μέλος της Σχολής Ψυχανάλυσης των Φόρουμ του Λακανικού Πεδίου
τηλ. 697 3352048, email: pan.seretis@gmail.com

ΔΕΛΤΙΟ ΕΓΓΡΑΦΗΣ

Κλινική εκπαίδευση 2022-2023

Όνοματεπώνυμο.....

Διεύθυνση οικίας.....

Πόλη.....Τ.Κ.....

Τηλ.....Email.....

Επάγγελμα.....

Τόπος εργασίας.....

Εγγεγραμμένος/η προηγούμενα έτη:

ΝΑΙ

ΟΧΙ

Εγγραφή: 350 ευρώ (φοιτητές: 200 ευρώ)

Αίτημα εγγραφής- πληροφορίες

Πάνος Σερέτης

τηλ. 697 3352048, email: pan.seretis@gmail.com

ΦΟΡΟΥΜ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΗΣ ΛΑΚΑΝΙΚΟΥ ΠΕΔΙΟΥ ΑΘΗΝΑΣ

Πόντου 36, 115 27 Αθήνα, τηλ. 210 7751212

www.champlacanian.gr